

Verksamhetsrapport

IOP för utsatta EU-medborgare

2018-05-01 – 2018-10-31

Verksamhetsrapport

Sedan maj 2017 har socialförvaltningen i Stockholms stad och organisationer inom idéburen sektor samarbetat inom ramen för ett idéburet offentligt partnerskap (IOP). Målet med partnerskapet är att tillsammans verka för att utsatta EU-medborgare ges ett humanitärt stöd i form av basbehov, viss rådgivning samt att utveckla samverkan och kunskapsinhämtning mellan parterna.

Parterna består av: Convictus, Filadelfiakyrkan, Frälsningsarmén, Ny Gemenskap, Stockholms Stad (EU-teamet och Socialjouren) och Stockholms Stadsmission.

Former för samverkan inom IOP regleras genom samverkansavtal och består av två samverkansorgan:

- Samverkansgruppen möts månadsvis och består av verksamhetsledare/medarbetare från de olika parterna.
- Styrgruppen möts minst kvartalsvis och består av verksamhetsansvariga från de olika parterna.
- Aktuell statistik och beläggning hämtas från:
https://samarbete2.stockholm.se/sites/iop-eu-medborgare/_layouts/15/start.aspx#/SitePages/Startsida.aspx

Gemensam verksamhetsrapport för insatser inom IOP för utsatta EU-medborgare perioden maj till oktober 2018.

1. Nattverksamhet

Hur ser utvecklingen av beläggning på natten ut?

Enligt statistiken det finns en faktisk beläggning på 74% på Vinternatt av det totala antalet ordinarie platser (115 platser) under perioden 1 maj till 31 oktober. Det finns olika faktorer som påverkar den faktiska beläggningen, till exempel väder, inskrivningsmetoden (den underlättar för verksamheterna, men skapar svårigheter för målgruppen), kulturella aspekter (grupptrygghet, viktigt att hålla tillsammans i gruppen) m.m.

I samverkan tillsammans med dagverksamheterna och inskrivningen för Vinternatt, kan vi se att behovet för övernattnings sannolikt är betydligt högre än det vi idag kan erbjuda inom ramen för IOP. De begränsningar som har nämnts ovanför, men också utmaningar i Vinternattsmodellen (övernattnings begränsad till 5 nätter, karensdagar, begränsat antal platser m.m.) leder sannolikt till att en del av målgruppen väljer lösa övernattnings på andra sätt utomhus.

För en tydligare bild av behovet utifrån de personer i målgruppen som vänder sig till Vinternatt/Sommarnatt kommer inskrivningen från 2018-11-01 även att redovisa antal biljetter som delas ut vid inskrivningen.

	Antal övernattnings		%		Total beläggning	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män	Nätter	%
MAJ	867	1 905	31%	69%	2 772	78%
JUN	812	1 789	31%	69%	2 601	75%
JUL	889	1 722	34%	66%	2 611	73%
AUG	876	1 527	36%	64%	2 403	67%
SEP	804	1 874	30%	70%	2 678	78%
OKT	712	2 026	26%	74%	2 738	77%
Totalt:	4 960	10 843	31%	69%	15 803	75%

Kommentera eventuella säsongsbetonade trender/behov

Vår samlade erfarenhet är att antalet besökare går ned mellan maj och september. När vi pratar med de utav gästerna som väljer att inte komma sommartid så uttrycker de att det under de varmare månaderna är lättare för dem att bo utomhus, då de lättare kan hitta en plats där de kan bo under längre perioder och att de då slipper flytta allt bagage efter fem nätter.

Från och med september ser vi att beläggningen ökar till 77-78% och det händer ofta att det är fullbelagt och att Vinternatt tvingas öppna flera platser än dem som planeras. Inskrivningen ser ut också en ökning under framförallt oktober.

Både Frälsningsarméns och Filadelfias härbärke uppger att karensnätterna är svåra för gästerna ju kallare det är ute. Vi ser också många fler besökare som är alkohol- och/eller drogpåverkade än tidigare.

Kommentera kvinnor och män

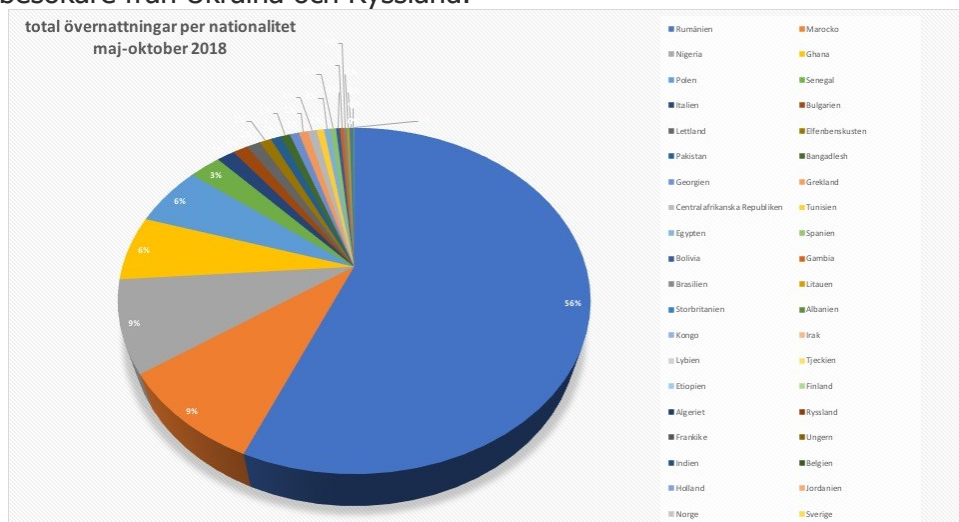
Enligt statistiken är det bara 31% av de totala övernattningar som används av kvinnor. Antalet kvinnor är i princip lika högt på Frälsningsarméns och Filadelfias härbärke och följer samma trend under sommaren som övriga besökare. De kvinnor som använder sig av platserna på Vinternatt kommer oftast tillsammans med en större grupp och använder sig därmed av de s.k. familjeplatserna. Bara en liten andel av kvinnorna åberopar singelplatser. För att möjliggöra en rättvisare fördelning har Filadelfia fördelat sina platser (34 för män och 16 för kvinnor), men eftersom inte lika många kvinnor söker sig till Vinternatt, har man i samverkan med inskrivningen beslutat att 8 av platserna som hör till kvinnorna ska användas för män. Många av de kvinnor som vistas i Stockholm på egen hand berättar att de inte känner sig trygga att sova i ett stort rum/en stor lokal med många okända personer, där majoriteten är män.

Kommentera nationalitet – andel EU-medborgare respektive tredjelandsmedborgare och topp för nationaliteter

I bilden under vi ser att gästerna på Vinternatt kommer från 40-tal olika länder. Utifrån statistik är ca 60 % är EU-medborgare och ca 40 % tredjelandsmedborgare. 56% av gästerna kommer från Rumänien, 9% från Nigeria, 9% från Marocko, 6% från Ghana, 6% från Polen, 3% från Senegal och därefter i lägre grad från övriga länder som nämns.

När det gäller kvinnor är 96 % av kvinnorna från Rumänien, Nigeria representerar 2%, Kongo 1% och Ungern 1%. Färre besökare kommer från Bulgarien, Lettland, Brasilien, Etiopien och Ryssland.

Från och med juli månad vi ser en stor minskning av besökare/gäster från Nigeria och en ökning av besökare från Ukraina och Ryssland.

2. Dagverksamhet

Hur ser utvecklingen av besök i dagverksamheterna ut?

Antal besök ökar i alla verksamheter. Besöksantalet visar på viss nedgång under juli månad, men från augusti börjar antalet besökare återigen att öka och oktober har den högsta siffran, ca 7 000 besök totalt.

Månad	Sammanlagt (besök)	Män (besök)	Kvinnor (besök)
Oktober	6996	6125	871
September	5295	4673	622
Augusti	4325	3727	598
Juli	2472	2139	333
Juni	5469	4529	940
Mai	5177	4444	733

Kommentera eventuella säsongsbetonade trender/tendenser

Utvecklingen är likartad i alla verksamheter, antalet deltagarbesök ökar efter semesterperioden och i takt med kylan återvänder fler till dagverksamheterna.

I den ökningen som syns i verksamheternas statistik går det att observera även nya nationaliteter. I vissa fall är det en synbar utökning av antal besök från dessa länder, t.ex. Ukraina.

Kommentera kvinnor och män

Verksamheterna besöks genomgående av färre kvinnor än män. Ca 85-90% av alla besök utgörs av män och ca 10-15% av kvinnor.

Crossroads har flest kvinnliga besök, följt av Frälsningsarmén. Detta beror sannolikt på att en separat kvinnoavdelning har upprättats och att särskilda insatser för kvinnor erbjuds. Även vad avser män har Crossroads högsta antalet besök, följt av Convictus. Under oktober har antal besök (både avseende män och kvinnor) ökat mest hos Frälsningsarmén, sannolikt på grund av att målgruppen nu har hittat till verksamhetens temporära lokaler (ordinarie verksamhet är stängd för renovering).

Av statistik avseende tio-i-topp länder framkommer att besök avseende kvinnor med europeiskt medborgarskap ligger på ca 90 % och besök avseende kvinnor med tredjelandsmedborgarskap ligger på ca 10 %. Siffrorna ändras när vi tittar på alla länder, men fortfarande går det att konstatera att kvinnor med europeiskt medborgarskap besöker verksamheten oftare än kvinnor från tredjeland.

Kommentera nationalitet – andel EU-medborgare respektive tredjelandsmedborgare och tio-i-topp för nationaliteter

Sammanlagt för alla verksamheter och hela året, tio-i-topp:

1. Rumänien
2. Nigeria
3. Polen
4. Ghana
5. Marocko
6. Finland
7. Litauen
8. Senegal
9. Spanien
10. Italien

Vissa verksamheter, bland annat Ny Gemenskap, rapporterar relativt många personer från latin- och sydamerikanska länder men dessa länder finns inte med statistikmallen. Länder som förekommer ofta är bland annat Peru, Cuba, Costa Rica, Chile och Venezuela.

Andel EU-medborgare respektive tredjelandsmedborgare: 45 % respektive 55 %.

Topp nationaliteter varje månad:

Oktober	Män	Kvinnor
1. Rumänien	1230	374
2. Polen	455	63
3. Ghana	330	4
4. Nigeria	299	39
5. Marocko	231	0
6. Litauen	191	1
7. Finland	122	33
8. Senegal	110	1
9. Italien	109	1
10. Lettland	94	0

September	Män	Kvinnor
1. Rumänien	577	125
2. Polen	225	31
3. Nigeria	224	11
4. Marocko	147	2
5. Finland	129	1
6. Litauen	100	0
7. Italien	90	2
8. Lettland	85	1
9. Senegal	83	0
10. Bulgarien	66	0

Augusti	Män	Kvinnor
1. Rumänien	705	268
2. Nigeria	172	27
3. Polen	161	14
4. Marocko	107	2
5. Ghana	107	2
6. Finland	93	42
7. Lettland	61	1
8. Litauen	55	1
9. Pakistan	48	1
10. Ryssland	46	12

Juli	Män	Kvinnor
1. Rumänien	157	85
2. Nigeria	96	10
3. Finland	53	37
4. Polen	53	8

5.	Marocko	49	1
6.	Ghana	29	3
7.	Pakistan	27	0
8.	Ryssland	25	13
9.	Spanien	22	3
10.	Senegal	20	0

Juni		Män	Kvinnor
1.	Rumänien	1120	468
2.	Nigeria	262	29
3.	Polen	220	20
4.	Ghana	162	10
5.	Marocko	127	1
6.	Finland	102	39
7.	Pakistan	95	1
8.	Litauen	78	1
9.	Egypten	67	1
10.	Spanien	62	1

Mai		Män	Kvinnor
1.	Rumänien	1125	488
2.	Polen	311	27
3.	Nigeria	302	37
4.	Ghana	168	5
5.	Marocko	116	1
6.	Finland	105	36
7.	Senegal	75	1
8.	Egypten	71	0
9.	Spanien	69	4
10.	Italien	69	2

3. Jämställdhetsperspektiv

Majoriteten av de personer som under dagtid når verksamheterna inom IOP är män. Det är alltså ur ett jämställdhetsperspektiv viktigt att belysa att riktade insatser till kvinnor inte enbart handlar om deras extra utsatthet, utan också om att möjliggöra en mer likvärdig tillgång på utbudet av insatser. Det kan vara uppsökande arbete, riktade, separatistiska, insatser i dagverksamheterna, kvällslänknings m.m.

Kvinnor utan bostad, som tillfälligt vistas i Sverige och som försörjer sig i gatumiljö är en mycket utsatt grupp. Dels föreligger en markant högre risk för människohandel, exploatering och prostitution, men också områden som är gemensamma för de allra flesta som vi möter rör i huvudsak hälsa:

- låg kunskap om sjukvårdsrättigheter och egenvård
- tabun kring mens och sex

- behov av kunskaper inom sexuell hälsa/STI prevention/preventivmedel mm.
- några, men inte alla, har mycket värk, upplever oro och stress över sin situation, har obehandlade sjukdomar m.m
- underordning i äktenskapet
- ett fåtal kvinnor är också gravida

Enligt WHO:s europeiska ramverk Hälsa 2020 är hälsofrämjande insatser helt avgörande för individens sociala- och ekonomiska utveckling och möjligheten att bryta ett utanförskap. Forskning visar att när det gäller dialog om hälsa så är det önskvärt från kvinnor själva att de är i enkönade grupper där man kan dela personliga erfarenheter med andra kvinnor.

Många saknar utbildning och har svårt alternativt kan inte alls ta till sig skriftlig information. Det finns en rädsla för myndigheter. Störst bland dem som saknar uppehållsrätt. Men också för att hat och kränkningar mot den här gruppen ofta ses som legitima i samhället. Flera beskriver hårdare tag från såväl myndigheter som andra samhällsaktörer.

Särskilda riktade insatser som pågått under perioden:

- Samarbete med Bättre Hälsa för information och utbildning i egenvård, sexuell hälsa/preventivmedel och sanitet mm.
- Särskild juridisk rådgivning för frågor som rör människohandel/exploatering
- Arbetsintegrering särskilt för kvinnor
- Kvällslänkningsgrupper för kvinnor som sover på Vinternatt/Sommarnatt
- Miniseminarier om sjukvårdsrättigheter, STI-prevention på kvällstid
- Samtalsgrupper för kvinnor
- Firande av rumänska högtider
- Manikyr och fotvård

Riktade insatser under utveckling

- Kvällstestning (STI) bland annat med hjälp av mobila sjukvårdsteam
- Större investeringar i kunskaper som kan tas med till hemlandet, information om rättigheter i hemlandet, motiveringsarbete för att få fler barn i utbildning mm.
- Tidigarelagd öppning på kvinnohärbärgen för ökade möjligheter att nå ut med riktade insatser.

4. Barnperspektiv

EU-teamet arbetar uppsökande riktat till EU-medborgare och tredjelandsmedborgare i en utsatt situation. Teamet har särskilt fokus på personer som befinner sig i en extra utsatt situation, till exempel minderåriga, äldre personer i dåligt skick, sjuka eller höggravida. Under 2018 har EU-teamet hittills påträffat ett 21 minderåriga som sovit i olämpliga miljöer eller befunnit sig i tiggerisituationer i Stockholm. Ofta hittas barnen efter tips från allmänheten eller efter att personer från målgruppen tipsat om att ett barn finns i Stockholm. Majoriteten har varit barn i övre tonåren, ett fåtal har varit spädbarn eller små barn som varit i Stockholm med sin vårdnadshavare. Samtliga har länkats till barn- och ungdomsenhet eller socialjour för att få stöd och skydd.

Samtliga dag- och nattverksamheter inom IOP riktar sig till vuxna personer. Barn ska inte sova i nattverksamheterna. I de olika IOP-verksamheterna har det ändå förekommit vid enstaka tillfällen att minderåriga dykt upp vid verksamheterna. Antingen i sällskap av en vuxen eller på egen hand. De minderåriga som kommit på egen hand har gällt barn i övre tonåren.

Samtliga verksamheter är angelägna att fånga upp och uppmärksamma eventuella barn. Alla verksamheter har som rutin att kontakta socialjour eller EU-team för att rådgöra och länka till socialtjänst om ett barn kommer till verksamheten. De flesta verksamheter informerar också om att de är skyldiga att anmäla till socialtjänsten om de misstänker att ett barn riskerar att fara illa.

5. Trender av hot, hot om våld och våld i dag och natt verksamheterna.

Samtliga verksamheter har erfarenheter av hot, hot om våld och våld. Alla har övervägande erfarenheter av hot om våld. De allra flesta gånger övergår hotet inte till en våldshandling. På olika sätt har personal på plats avstyrt hotet. I de allra flesta fallen är det män som är inblandade i dessa situationer. På våra natthärbärgen är de inblandade nästan enbart män som har det vi kallar singelplatser. Konflikter i verksamheterna är till stor del alkoholrelaterade, men också till följd av psykisk ohälsa. Det handlar ofta om irritation som uppstår på plats men kan också vara bråk som börjat redan innan man kommer till verksamheten. Orsaker till bråk kan vara allt ifrån vem som ska sitta var, till ren rasism.

Olika verksamheter har haft olika mycket våld, hot och hot om våld. Det finns alltså ingen gemensam uppfattning om hur ofta det förekommer. Det vanligaste är att de hotfulla situationerna uppkommer mellan gäster. Alltså inte mellan personal och gäster eller volontärer och gäster. Det har dock vid enstaka tillfällen hänt att hot har kommit mot personal (fem inrapporterade fall) och ännu mer sällan har en gäst blivit fysiskt våldsam mot personal eller volontär. En uppskattning är att polis är på plats en gång varannan månad. Anledningen till detta kan vara hotfulla eller

våldsamma situationer. En annan anledning kan vara att personal på plats gör bedömningen att en person är för påverkad av alkohol eller droger för att verksamheten ska kunna ta emot personen i fråga på ett bra och säkert sätt. Det finns klara bevis på att få, men tydliga regler, minskar antal våldssituationer. Den generella uppfattningen hos alla organisationer är att berusning av alkohol i kombination med psykisk ohälsa oftast är den bakomliggande utlösande orsaken till hot, hot om våld och våld. Trots detta har vi ett exempel på när hot och våld minskade när ett natthärbärge slutade att neka alkoholpåverkade personer. Vi har även sett att väktare kan ha en triggande effekt hos nattgäster. En gemensam inskrivning till natthärbärgen bedömer vi har varit en bidragande orsak till mindre hotfulla situationer på natthärbärgen.

Vi ser en tydlig trend att alkohol- och/eller drogmissbruk påbörjas eller ökar efter en längre tid på gatan. Likaså ser vi att den psykiska ohälsan ökar i takt med hur länge individen har varit bostadslösa.

Vid fåtal tillfällen har det funnits misstanke om människohandel. Personal kontaktade då EU-teamet som tog det vidare. Utöver det har vi svårt att uppskatta människohandelns omfattning. Vi är medvetna om att det kan finnas dolda former och reagerar då misstanke finns. Det finns personer i som rapporterar att de arbetar med låga löner och att arbetsvillkoren är väldigt dåliga.

Vi ser ett behov av att se över frågan närmare och väljer att utelämnar en närmare analys i denna rapport. Det finns parter inom IOP-samverkan som bedriver aktivt stöd för människor som befinner sig inom ramen för människohandeln.

6.Samverkan

Både styr- och samverkansgrupp upplever att samverkan har blivit bättre och utvecklats. Både samverkansorgan har utarbetat tydlig agenda och uppföljning av tidigare beslut. Under perioden har personalomsättning i samverkansgrupp minskat, vilket tidigare har utgjort ett hinder. Detta skapar bättre förutsättningar för kontinuitet och löpande dialog. Beslutet att revidera IOP-avtal för att möjliggöra kontinuerligt ordförandeskap, snarare än roterande, har också skapat bättre förutsättningar för uppföljning.

Löpande samverkan kräver dock mer resurser än samtliga parter initialt hade föreställt sig. De olika konstellationerna ses oftare än vad som regleras i avtal och behöver dessutom avsätta tid mellan träffar. Stockholms Stad behöver vara kontinuerligt delaktig i de olika samverkansorganen, vilket inte alltid har varit möjligt, för att dialogen ska kunna fungera ömsesidigt. Hur detta sammantaget bör utformas framåt är en viktig fråga att beakta.

7.Förberedelse inför Vinternatt/Extra Kalla Nätter

Samordnare planerar tillsammans med församlingar som vill upplåta lokaler och på annat sätt vara delaktiga i insatsen. Ett beredskapsschema upprättas för lokaler med plats för 80 personer redo att

öppnas då det är extra kallt, samt vid behov utgöra en back-up lokal. Samordnare skapar under hösten ett team av medarbetare och volontärer som kan utgöra bas vid insatser.

Beslut om att öppna, rekrytera personal och volontärer samt att få ut information ligger på Samordnare anställd av Ny Gemenskap. Beslut om att öppna tas utifrån SMHI-prognos. Vid signaler om extraordinära väderleksförhållanden behöver Extra kalla nätter-projektet (till exempel vid mer än tre kalla nätter i rad eller vid extremt sträng kyla) stöd av andra aktörer och Stockholms stad för att säkerställa att det finns plats för alla som omfattas av insatser.

Kommunikation inom projekt

Ny Gemenskap tar fullt ansvar för att leda och planera Samordning av alternativa insatser för målgruppen. Samordnare har stöd av NG's ledning i beslutsfattande om personal mm. Samordnare upprättar en rapport till alla som ingår i insatser. Alla informeras om beslut att öppna, uppdatering om hur insats har fungerat.

Samordnare ansvarar för att Ny Gemenskap och Filadelfia informeras om övergripande frågor. Vid behov att fatta strategiska beslut tar Samordnare stöd av ansvarig från de två ansvariga projektägarna.

Frågor för IOP-parterna att arbeta vidare med under nästkommande period:

- Det finns oklarheter kring hur kraven på försäkringskort ska tolkas och tillämpas, samt om EU-medborgare utan uppehållsrätt kan söka vård som papperslösa. Vi kan bli bättre på att med hjälp av gemensam tolkning av begreppen ge likvärdiga råd från samtliga organisationer.
- Mer systematisk inhämtning av brukarperspektivet inom ramen för IOP
- Löpande uppföljning av statistik (beläggning, antal besök, nationalitet) från dag- och nattverksamheter, samt analys av eventuella trender/tendenser och beläggning kopplat till kapacitet
- Konsolidera samarbetsformer och kommunikationen inom/mellan samverkansgrupp och styrgrupp
- Förtydliga ambitionsnivå vad avser kvalitetsarbete – exempelvis möjlighet att genomföra kvalitetsenkät i verksamheterna

För samverkansgruppen
Joao Alho tf ordförande
Ny Gemenskap

För styrgruppen
Anna Johansson, ordförande
Stockholms Stadsmission